

ANTON MEDVED:

RENDEZ-VOUS.

GLUMA V TREH DEJANJIH.

Osebe:

Evgen Lokar, vpokojeni stotnik.
Berta, njegova še mladostna soproga.
Danica
Vida } njiju hčeri.

Robert Časl, zasebnik.
Dr. Ivan Slemšek, koncipient.
Mara, krščénica.

Godi se pred starim gradom in v njem.

Prvo dejanje.

Zadnja stran gradu. Okoli drevje. Dve okni pri tleh z železnim redkim omrežjem. Ob steni miza in klop.

Vida. (Poje s knjigo v roki:)

Kako, oh kakó
je bilo lepó!

Ah — tukaj je hladno. (Sede.)
Bogve, če pride. Rekel je. O,
seveda pride. Vedno je mož beseda. Zdaj
bom sama. (Odpri knjigo in začne brati.)

Danica. (Pride hitro.) Povsod sem te
iskala, samo tam ne, kjer si. Vida, ali imaš
še kaj onega zlatoobrobljenega popirja za
pisma?

Vida. Oh, že vsega sem ti skoro zdala.
Zmerom naprej pišeš. Nekaj ga še imam.

Danica. Samo en list mi posodi! **Robertu**
bom pisala. Povedati mora vendar
končno, kdaj pride, drugače...

Vida. Da se vama le ljubi vedno pisariti!

Danica. No, Vida! Le počakaj, le po-
čakaj! Kadar ga ti dobodeš, presneto boš
pridno pisarila. Sicer pa (se smeje) kako sem
neumna — saj ga že imaš! Kaj, kaj, Vida...
(Šepetaje.) Doktor, doktor — Ivan — Ivan.
Ha, ha!

Vida. Bodi no tiho! Kaj pa da ga imam!
Neumnica!

Danica. Zakaj si pa zdaj najrajši sama,
zakaj pa igraš tako sanjave na klavirju, zakaj
pa prebiraš same pesmi?...

Vida. Tiho bodi, Danica, ne žali me!
Danica. I no! Ali ni brhek fant? Dolge,
črne, kodraste lase, temne oči, oh, in pa
ustnice — rečem ti, Vida, prav resno —
tako lepih ustnic še nisem videla pri moških.
Taka usta se dadó poljubovati, hihi...

Vida. Zdaj je dosti. — Tu imaš list pa
pojdi! (Vzame iz knjige list.) Ti se norčuješ iz
mene. Je že prav.

Danica. No, no! Pojdi, pojdi! Razumi
vendar tudi šalo! Sicer pa, kar se tiče nje-
gove lepote, o tem sem govorila popol-
noma resno. Ako bi jaz ne bila zaročena
že z **Robertom**, ti rečem, da bi se v nobe-
nega družega ne zaljubila...

Vida (nevoljno.) **Danica**, če ne nehaš —
(**Danica** odide).

Mara. (Pride z druge strani.) Čipke sem že
namočila. Ali naj jih odparam še od svetlo-
modre jopice?

Vida (sama zase.) Moj Bog! Danes ni
miru. (Mari.) Oh, pusti me! Ni jih treba od-
parati, saj so še popolnoma bele. Ali nimaš
nobenega družega dela?

Mara. Pomila sem, gospa še spé...

Vida. Potem pa v mojih predalih ne-
koliko zavravnaj obleko! To je strašno, kako
delaš z obleko! Takega nerada še nisem
imela. Ali nisi bila še nikjer pri ljudeh?

Mara (zamerljivo.) Saj sem že vse zavravnala.

Vida. Znaprej tega ne bom trpela, za-
pomni si! Jaz hočem red. Lej kako se obleka
kviri, ako leži v vednih gubah. — Pojdi!

Mara (jezno) Kar morem, storim. Sitnosti pa...

Vida. Tiho bodi! Posli morajo biti pokorni!

Mara (polglasno.) Takim sitnicam... (Odide.)

Vida. (Gleda nekaj časa predse.) Ah, ravno prav! Zdaj pa prihaja. Res je lep. Da bi bila vsaj odslej sama! (Se zatopi v knjigo in se ne ozre, dokler ne pride do nje dr. Ivan Slemšek.)

Slemšek. (Se pokloni.) Klanjam se, gospica Vida.

Vida. O, dober dan! (Vstane in mu ponudi roko, katero on poljubi.) Mož beseda ste. Prav, da ste prišli.

Slemšek. Le žal, da samo za malo časa.

Vida. Zakaj? — Prosim, sedite! (Sedeta) Kaj se vam takó mudi?

Slemšek. Prosil sem, da bi me za letos oprostili orožnih vaj. A govori se, da letos ne bode zlepa kdo oproščen. Pred orožnimi vajami nameravam obiskati svojo mater za dva dni — torej mi bo treba kmalu odriniti odtod. In prav zdaj mi je notar naložil toliko dela pred odhodom, da bom moral še ponoči bedeti.

Vida. Oh! Potemtakem ste prišli kar po slovo?

Slemšek. Tako je. Ali vam je morda hudo? Kaj, Vida? (Jo prime za roko.) Meni je pač hudo.

Vida. Te orožne vaje! Koliko trpljenja vas čaka. Moj papá mi je večkrat pravil. In on se vrne v kratkem iz Celovca. Škoda!

Slemšek. Jutri je še malo mogoče, da se vrne prošnja, a le malo. Sicer bo treba iti. — Vendar sem vesel, srečen —! Veste zakaj? Zato, ker vidim, da imate sočutje z mano. Kaj ne, da ga imate? (Ji poljubi roko.)

Vida. (Povesi lice.) Imam. Kako bi ga ne imela. (Mu pogleda v obraz.) Koliko časa vas potem ne bom videla! In vi me v tem času morda — pozabite.

Slemšek. Jaz? Prosim, Vida! (Jo prime za obe roki) Ne reci mi tega! Tebe pozabiti bi bilo zame isto kot umreti. Ne bodiva si tuja! Ali sva prvokrat skupaj? Ali ne veš — ti si Vida, jaz sem Ivan, tako sva se zavezala zadnjič.

Vida. Toda samo kadar sva sama.

Slemšek. Za nekaj časa. A kmalu se bodeva tikala tudi pred stariši, pred vsem svetom. Moja zlata Vida! Ne vem — ob tebi bi sedel vse veke!

Vida. In vendar se ti mudi.

Slemšek. Ker moram iti. Čuješ. Po kosilu sem šel semkaj malo na izprehod. A zdaj bom delal do trde noči. In nate bom mislil ves čas, vso noč.

Vida. Ali bo res? In potem te ne bom več videla pred odhodom, nič več? O —!

Slemšek. Pridi v mesto! Reci gospé mamá, da imaš kakov opravek, in potlej...

Vida. Bog obvaruj! Kam naj grem v mestu? V majhnem kraju se naenkrat vse izve. In kje bi te dobila? — Nič! V pisarni ne, v stanovanju si samo zvečer — oh nič, nič! Pridi rajši ti še enkrat v našo samoto. O, pridi, Ivan!

Slemšek. Kam? Gori v grad ne grem. Saj veš, kaj bi imela od tega, dokler skrivava svojo ljubezen. Kadar te zasubim, dá, potlej...

Vida. Ivan! Meni je prišlo nekaj na misel. Vidiš, tale soba z omreženim oknom je prazna. Nihče ne stanuje v nji. Nad nama v sobah prvega in drugega nadstropja tudi nihče zdaj ne stanuje. Kaj, ko bi te jaz zvečer v tej sobi počakala! Ali bi prišel?

Slemšek. Vidica! Seveda! Samo če je varno.

Vida. Varo je popolnoma. Ponoči gotovo ne bo nobenega sem. V to pritlično sobo ne pride nihče pogledat. Še misliti ni. Jaz rečem, da grem spat, pa pridem sem... kaj, Ivan? Samo ti bi moral gotovo priti, da bi te ne čakala zastonj.

Slemšek. Gotovo pridem! Še nocoj. Kdaj hočeš? Ob devetih bi prišel najrajši. Dotlej bi lahko precej storil v pisarni. Pri luči sploh ne morem dolgo pisati. Toda zatrdno mi moraš obljubiti, da prideš. Saj veš, iz mesta priti zastonj in poln hrepenjenja... No, le povej čas!

Vida. Zame je prav ob devetih.

Slemšek. Seveda! Kake minute se jaz lahko zamudim — in ti. Torej bo treba

počakati. — Pri tem ostane. Zdaj pa lahko grem, tem lažje, ker imam upanje, da se skoro vidiva. Zvečer mi daš — poljub, dragica! Zbogom, srček! Torej zvečer. Zdajle hočem delati na vse pretege, da bom potem prostejši.

Vida. Zbogom, Ivan! Pa počakaj, saj grem lahko nekoliko s teboj.

Slemšek. O, pojdi! (Jo prime za roko.) Kmalu bodeva po mestu tako hodila, kot mož in ženica. (Izgineta med drevjem.)

Mara. (Pride počasi.) Takó, da, tako! Z moškimi zna biti prijazna, seveda! A z mano? Dobro, dobro. Pa kdo je že bil ta? — Menda je bil že nekolikokrat pri nas... Tisti lepi doktor — —

Berta. (Pride.) Kaj pa delaš tu? Kje je Vida?

Mara. Z lepim doktorjem je šla na izprehod.

Berta (začudena.) S katerim doktorjem? Kdaj? Kam?

Mara. No, saj veste, gospa. S tistim iz mesta, ki je že včasih k nam prišel in ga zdaj že dolgo ni. Ravnokar je bil tu.

Berta. Kako to veš? Ali si ga videla? Tukaj je bil, tukaj, za gradom?

Mara. Da, prav tukaj. Razobešala sem čipke po drevju, tedaj je prišel in govoril z njo — oh gospa — tako neznansko prijazno in pa... in pa... nečem povedati.

Berta. Kaj? Mara, povej! In pa...

Mara. Za roke jo je prijemal, za obe... in...

Berta (zase.) Tako, tako! (Mari.) Povej vendar vse! Kaj pa jecaš? Ali si sproti izmišljuješ?

Mara. O ne, gospa! Na svoje oči sem ju videla.

Berta (nejevoljna.) In... Jaz pravim, da povej hitro, kar veš. Če je res, lahko vse razodeneš, če ni res — — potem...

Mara. In —

Berta (jezna.) Molči! To ni res. Tega ne verjamem o svoji hčeri. (Se udari ob čelo.)

Mara. Gospa! Prej ste mi rekli, naj vam vse povem, in zdaj ste hudi. Zdaj nečem več govoriti.

Berta. Nečeš govoriti? (Mirno in prijazno.) Mara, nate nisem nič huda. Le vse povej!

Mara (tajno.) A prosim vas prav lepo, ne izdajte me gospodični Vidi. Saj veste, koliko bi morala trpeti pred njo... Da je pa vse res, prepričate se lahko na drugem potu.

Berta. Na katerem? Ne izdam te, obljubim ti —

Mara. Še enkrat prosim, le ne izdajte me! — Dogovorila sta se, da pride doktor nocoj zvečer ob devetih sem pod to okno. V sobi tega okna pa ga bode čakala gospodična. To sem slišala prav razločno iz ust obeh.

Berta. Kaj? Je li mogoče?

Mara. Vse, kar je res, mora biti tudi mogoče. Glejte, gospa, ponuja se vam lepa prilika, da se sami prepričate o resnici mojih besed.

Berta. Da pridem sem pod okno ponoči? To misliš?

Mara. Ne pod okno. Drugače mislim. Menim, da bi šli vi kar naravnost v sobo.

Berta. In bi tam počakala, kdaj pride moja hči?

Mara. In bi tam počakali doktorja, ne hčere.

Berta. Kako je to mogoče?

Mara. Gospodično Vido bi morali odposlati ali jo zadržati, da ne bi mogla priti v to sobo in tudi ne doktorju sporočiti, da ne more priti semkaj. — O, kako bi bilo to dobro!

Berta. Tudi zdaj je dobro! Le pojdi po opravkih! Kakor sem obljubila — ne izdam te. Toda to si tudi zapomni: Bog obvaruj, da bi o tej stvari komu kaj zinila! Tudi gospodu ne, kadar pride domov. Da veš! Zakaj, ko bi gospod izvedel to...

Mara. Zame se ni treba bati. Molčala bom. (Odide.)

Berta. Tako! — (Čez nekaj časa.) Zdaj mi je jasno, zakaj ga toliko časa k nam ni, k meni ni, v celo družbo ni... Slaba vest! (Čez čas.) In čemu strah pred nami! Ali ima resne misli in namene? In če ima, čemu ta

strah pred nami? (V mislih.) Mislim, da bi ne bilo napak... toda... Marin nasvet tudi ni napačen... Lahko bi se natanko prepričala o vsem...

Danica. (Vesela priteče.) Mamá! Brzjavka! Od papá. Daj, hitro odpri! Gotovo pride prav v kratkem. Oh, in Robert!

Berta. (Odpre in prebere glasno):

S popoldanjim vlakom prideva jaz in Robert z veselo novico. Pošlji voz in še koga naproti! Tvoj Evgen.

Danica. Jaz, jaz pojdem naproti. To je dobro, da še nisem oddala pisma za Roberta. (Prime Berto za roko.) Mama, kdaj pa pošlješ voz?

Berta. Precej! Potem sta zvečer doma

Danica. Kar preobleč se grem. Mama, katero obleko pa naj vzamem?

Berta. Počakaj malo! Tako se zopet ne mudi. (Se malo zamisli potem, kot bi se nečesa spomnila:) Ali Danica, ti ostani rajši doma! Pa pojde Vida.

Danica (žalostno.) Oh, mama! Jaz pojdem. Zakaj bi Vida šla? Saj pride Robert.

Berta. Ali ni vseeno? Te ure boš že lahko doma prebila. Vida se tako rada vozi.

Danica (jokavo.) Oh — ! Pa naj se vozi! Je že dobro! (Hoče oditi).

Berta. Danica! Daj si dopovedati. Meni je pač vseeno, ali greš ti ali ona, toda tebe bolj pogrešam. Pomisli, da je treba to in ono pripraviti za prihod, da je treba urediti sobe. Peciva za čaj ni čisto nič in Robert ga ima posebno rad. Vide ne morem rabiti v kuhinji.

Danica. (Nekoliko časa molči.) No, pa naj gre Vida!

Berta. Saj se ga boš še lahko nagledala, Roberta. Medve se morava kmalu lotiti dela. Pojdi takoj hlapcu naročit!

Danica. Grem grem, mama! (Odteče in zapoje).

Berta (sama zase.) Kakor navlašč je prišla ta brzjavka. (Vidi:) Vida! Vesela novica. Papa in Robert prideto z vlakom in se pripeljeta že nocoj sem.

Vida (bolj začudena kot vesela.) Takó! O, takó. Papa in Robert?

Berta. Pisala sta, da jima mora priti kdo naproti. In jaz sem rekla, da pojdeš ti.

Vida. Jaz? Zakaj pa ne Danica? Saj pride vendar Daničin ženin — ne moj.

Berta. A pride tudi tvoj papa, ne samo Daničin ženin.

Vida. Naj gre rajši Danica! Zakaj pa ne mara iti?

Berta. Povej mi ti, zakaj ti ne maraš iti.

Vida. Hm! No — veste — danes se mi tako malo ljubi, menda sem malo bolelna.

Berta. Uf! Nič ti ni! Zdrava si!

Vida. Oh, tako pozno pridemo domov. Ob desetih...

Berta. Z dvema moškima te ne bode strah! Danico potrebujem v kuhinji. Ona mora ostati doma. Sicer pa kar sem rekla, sem rekla. Papa naj izvé, kako si se branila iti mu naproti — nò, potem bo imel lepe misli o tebi in tvoji otroški ljubezni. Kar pripravi se! Dela nimaš nobenega, torej nimaš vzroka... (Računaje.) Ob štirih sta na postaji, ob šestih bo voz tam, potem bo hlapec krmil — no okoli desetih ste lahko doma. (Odide).

Vida (sama. Nekaj časa zamišljena.) O Bog! Kaj naj zdaj storim! To je smola! — On pride... gotovo! Seveda! Tako zatrdno mi je obljubil. In jaz? Kako naj ga obvestim? Poslala bi morda... bah, z Maro ni nič! Povedati bi morala, kam gre in po kaj gre. Druzege ni nobenega... Če me bo zastonj čakal? Morda mi za vedno zameri. (Se zamisli.) Dà, to je edina pot! To bom storila! S prijazno besedo se vse doseže.

Mara (pride.) Gospodična! Hlapec bo vsak čas zapregel. (Hoče oditi).

Vida (tiho, prijazno.) Mara! Malo počakaj! (Stopi bliže k nji.) Mara! Ali bi storila meni vslogo?

Mara (začudena.) Vslugo? Jaz? Vam?

Vida. Mara, zelo ti bom hvaležna. V hiši te bom vselej zagovarjala, postrani ti bom včasih kaj dala — — samo povej, če hočeš?

Mara. O gospica! Kar morem, rada storim!

Vida. Toda molčati bi morala o tem! Nò, poslušaj! Dala ti bom, preden se odpeljem, zaprto pismo. To pismo vtakni zvečer, ko se stemni, med železje tega okna. (Pokaže mesto z roko.) Ali si razumela? Samo to mi stori! Druzega nič! Toda molči! Če mi ustrežeš, kakor sem rekla, ti bom svojo hvaležnost zmirom kazala, če pa nočeš . . . potem . . .

Mara. Oh, oh, gospica! Rada storim. In komu naj to tudi izdam? Saj z nikomer ne govorim.

Vida. Prav, Mara! Pismo ti bom že izročila takó, da nihče ne bo videl. — Precej pridem gori, Mara. Le reci . . .

Mara (odhajaje.) Ahà, zdaj sem pa dobra!

Vida. Zdaj pa hitro! (Sede, vzame iz knjige popir in zavitko in piše s svinčnikom polglasno izgovorjaje.) Dragi moj! Morala sem očetu naproti in se vrnem prepozno, da bi mogla nocoj s teboj govoriti. Ne zameri! Drugi-krat!

Tvoja Vida.

Tako! Da vsaj ne bo zastonj čakal. (Zvijee popir, dene ga v zavitko in hitro odide).

Drugo dejanje.

Isto prizorišče kot prej. Precejšnja tema.

Berta (za premreženim oknom.) Še zdaj ga ni! — Ura je devet proč. — Da bi me le ne spoznal. — Govoriti moram malo. Vse mora biti kratko.

Slemšek. (Pride počasi in oprezno proti oknu.) Vida! Ali si že tukaj?

Berta. (Govori vedno tiho, počasi dihaje. Potrjuje z medmetom ,mh', zanikava z ,mm'.) Sem tu!

Slemšek. Ali je vse varno? Ali sva sama?

Berta. Mh!

Slemšek. Malo zakasnil sem se, kajne-da? Da sem te le dobil! Daj mi poljub, Vida. No, prosim! Nikar se ne brani! (Poljubi jo skozi omreženo okno.) Prinesel sem s seboj kar dve veseli novici.

Berta. Tako?

Slemšek. Ali te zebe? Ustnice se ti tresejo . . .

Berta. Mm. Nič me ne zebe!

Slemšek. Ko sem prišel domov, sem dobil s popoldanjo pošto dve pismi. Oproščen sem orožnih vaj.

Berta. Mh! Dobro!

Slemšek. Dobil pa sem tudi pismo od strijca.

Berta. Mh! Kaj piše?

Slemšek. Piše mi, da je s tvojim očetom prav dobro znan. Vprašuje me, če pogosto zahajam k vam. Pravi, da bi mu bilo to zelo všeč.

Berta. Mh.

Slemšek. Tvoj glas je nekam izpremenjen. Zakaj si tako malobesedna?

Berta. Mh. Bojim se!

Slemšek. Strijc mi svetuje, naj se kmalu oženim in vzamem svojo mater s sabo. Na nekem mestu pa piše takole: Ali ti je res Lokarjeva zmešala glavo? Nič se ne boj! Z denarjem priskočim jaz, kadar hočeš. Saj sem star . . . In pomisli, cenijo ga na dvajset tisoč.

Berta. Mh! O! Toliko?

Slemšek. Zdaj vidiš, da med nama ni nobene ovire. Zasnubim te takoj, ko se vrne oče domov. Daj mi še en poljub!

Berta. Tiho! (Poljubita se).

Slemšek. Potem se nama ne bo treba na skrivnem shajati. — O, ko bi vedela, kako neskončno te ljubim! O kako! (V tem pride Vida od desne strani še vsa napravljena, kakor se je vrnila s potovanja, in se ustavi pod drevesom.)

Slemšek. Še en poljub!

Vida (vzdihne.) Ah!

Slemšek (se prestraši in zbeži na levo. Znotraj se vrata pritlične sobe zapró, da se čuje).

Vida. (Stopi k oknu razburjena.) Bog! Ali je bilo res? — Ali sem sanjala? — O Bog! On je bil, Ivan je bil. Tukaj! — Koga je poljubljal? O nezvestnik! (Zaihti.) Poljubljal je Danico. Njo, dà, njo. Goljufal me je, varal me je! Kaj sem mislila, da sem mu verjela. (Joka.) Ta sestra! Sram jo bodi! Hina vka! (Se udari po čelu.) Zdaj mi je vse jasno! Zato ni hotela iti očetu naproti. Zdaj vem. O laž, o goljufija! (Čez nekaj časa.) Zato je govorila zadnjič tako navdušeno o njegovih ustnicah . . . Dà, dà! Dobro! O jaz neum-

nica! (Glasno zajoka.) Kaznoval ga bo Bog! Nič ni vreden! Še enkrat naj stopi predme! To mu bom povedala. (Zapreti s prstom).

Lokar (vstopi.) Kje si, Vida? (Resno, počasi.) Kaj delaš tu? (Vida si obriše oči in molči.) Tako torej, tako torej! Lepa reč! In to tako rečeno kar pred mojimi očmi! Sramotno! Vida! (Stopi k nji.) Kdo je bil ta, ki je zdaj hitel od grada? Povej mi, kdo je bil!

Vida. Jaz nisem imela ničesar ž njim.

Lokar. Ti nič —? Zakaj si pa tukaj? Lepo te prosim, ne laži! — Kdo je bil?

Vida. Dr. Slemšek je bil. A jaz nisem imela ničesar ž njim. Še govorila nisem.

Lokar. Zakaj je bil potlej tukaj? Čim bolj se odtežaš vprašanjem, tem hujše lahko slutim. — O Bog! — Če to izve Robert? On! Kaj si bo mislil o mojih hčerah!

Vida (jezno.) Kaj si bo mislil o svoji nevesti, ki je bila ravnokar tukaj in je Slemška poljubljala! — Zdaj veš vse!

Lokar. Danica je bila tukaj?

Vida. Da! V tej sobi za premreženim oknom

Lokar. To ni res. Saj je prišla k vratom Robertu naproti — v tem hipu...

Vida. To je vse mogoče. Tu malo pred tem hipom je bila tukaj. — Saj sem jo videla in slišala sem (jokaje), kako sta se poljubljala. Mreže gotovo ni poljubljal in stare Mare tudi ne.

Lokar (žalostno.) Bog nebeški! — Kam smo prišli! — In zakaj si ti sèm prišla? Ali si slutila ali kaj... To je strašno! (Glasno zavpije.) Govôri! Jaz hočem vse vedeti.

Vida (v zadregi.) Jaz sem popoldne neko pismo tukaj pustila in sem ga prišla zdaj iskat...

Lokar. Kje imaš pismo?

Vida. Ga ni več. Slemšek ali Danica sta ga vzela. Ali kdo drugi! Jaz ne vem...

Lokar. In Slemšek! Kako sem se motil o njem!

Robert. (Pride. Drži Danico pod pazduho.) Nò, tukaj sta! Hvala Bogu! Iščeva vaju.

Danica. Saj sem rekla, da je treba Vide tukaj iskati. Vsa je sanjarska. Luno hodi gledat. (Lokar in Vida molčita.) Ha, ha, ha!

Robert. Kaj pa je to? Neko zamero vidim. (Stopi bliže k Lokarju).

Danica (Stopi bliže k Vidi.) Vida, kaj pa je?

Vida (zajoka.) Pojdi od mene! Nikar se ne hlini!

Danica (osupla.) Vida, kaj govoriš!

Robert. Kaj pa je vendar, gospica Vida? (Obrnjen z vprašujočim licem k Lokarju.) Gospod Lokar, nekaj se je zgodilo.

Lokar. Oh ne vem, kaj mi je storiti!

Robert. Moj Bog! To je čudno! Nikar me ne strašite! (Vidi.) Ali ste vi žalili dobrega papa? To ne bi bilo lepo. Precej prvi večer, ko je prišel domov... Ne zamerite! (Danica gre k Robertu in se ga oklene okrog pasú).

Danica. Saj si mi ti več kot vse drugo na svetu.

Vida. (Pokrije obraz z rokami.) Vprašajte rajši Danico, če ni morda ona žalila očeta in vas, gospod Robert.

Danica (odločno.) Vida! To je že preveč! Česa me dolžiš! Če veš kaj, povej!

Vida. Saj sama bolje veš. Pa povej ti!

Danica (jokaje.) Papa! Slišiš, kako me jezi? In jaz ji nisem prav nič naredila. (Lokar kima).

Robert. To je pa zame nerazrešljiva uganka. Danica, torej si ti kriva?

Danica. Jaz? — Bog pomagaj! Kaj pa vam je danes? To je čudovito! (Vidi.) Povej, povej! Prosim te! Če sem res kaj zakrivila, bom rada priznala in prosila odpuščanja.

Vida. Kdo pa je bil malo prej tukaj pri oknu in kdo v tej sobi?

Danica. Kdo? Ha, ha! Jaz ne, ne zunaj, ne znotraj. Morda si bila ti!

Vida. Seveda! Utajiti se dá vsaka reč. Človek reče: Nisem bil, nisem rekel, nisem storil — in kaj mu moreš potem!

Danica (mehko.) Vida! Kakor se Bog prosi, nikar me ne žali! Kako moreš o meni slutiti, da bi se jaz ponoči shajala s kakim moškim? Jaz sploh ničesar ne vem o tem. Kdaj pa je to bilo? Kdo pa je koga videl in — koga?

Robert. Gospod Lokar! Ali vas je ta zadeva tako razburila? Bežite, bežite!

Lokar. Kaj hočem zakrivati! Vida trdi da je dr. Slemšek ravno ob našem prihodu skozi mreže tega okna poljuboval — Danico.

Robert. Ha, ha, ha! In vi verujete, gospod Lokar? Moj Bog! Ob našem prihodu sem vendar Danico prvo videl — že na pragu. Še vprašala me je precej: Kje imate pa Vido? (Vidi) Vi ste nama, kakor veste, malo naprej ušli. — Sicer pa tudi, ko bi ne prišla prva naproti, ko bi prišla šele čez pol ure do mene, ne bi mogel kaj takega verjeti! O Danici nikdar!

(Danica gré k njemu in se tiho zajoka, on pak jo objame in smeje gladi njene lase.)

Robert. Bežite, bežite, vse to je bila optiška prevara.

Lokar. Ne! Neki moški je res hitel od grada. Videl sem ga sam. Vida pravi, da je bil dr. Slemšek.

Robert. No, potem je morda prišel vzdihoval pod okno za svojo ljubico Vido. Ha, ha! Ali ne veste, da zaljubljeni ljubijo noči in luno...?

Lokar. Meni se zdi stvar veliko resnejša, kakor jo vi smatrate. Ugled mojih hčerâ zahteva...

Robert. No! Kaj zahteva? Ena hčerka je moja, druga pa bodi Slemškova! In vsa stvar je končana.

Lokar. Toda nočnih sestankov ne trpim in jih ne more trpeti noben pošten oče. To rečem. Če imata kaj skupaj, saj lahko odvezeta jezika pred starši.

Robert. Saj ni nič jasnega! Danica dolži Vido, Vida Danico. Obe tajita: Kateri je verjeti? Če verujeva Danici — in jaz ji verujem — bo jokala Vida, če verujeva Vidi, bo jokala Danica. Mesec z nebes ne bode stopil in rekel: Ta-le je bila. Zato pa vam gospod Lokar dam prav dober svet. Ali ga hočete poslušati?

Lokar. Kaj bi povedali —?

Robert. Samo eden je, ki vé, katero je poljubljal — notabene, če je sploh poljubljal — in to je dr. Slemšek. Ali ni res? Povejte vsi! Gospod Lokar —?

Lokar. To je že res. Če je bil on —

Robert. Gospodična Vida —?

Vida. On je bil, dà! Saj sem ga dobro videla. Dr. Slemšek seveda ve.

Robert. Danica moja —?

Danica. Res je! On vé, da nisem bila jaz tu.

Robert. Dobro torej! Gospa mamá je danes židane volje. Rekla je, da moramo biti danes vsi veseli. Čemu bi torej prvi večer zabavo kalili s tem preprirom! — Jutri pa, gospod Lokar, napišite kratko posetnico in jo pošljite dr. Slemšku ter ga prijazno povabite na kosilo ali na razgovor. Gotovo pride, tudi ko bi kaj hudega slutil. Toliko moža je. In ko pride, ga naravnost ali po ovinkih — kakor vam drago — vprašajte o tem, o čemer se danes prerekamo. Če ga je Vida res videla, ne bo mogel in kot mož tudi ne hotel pred damo tajiti — cele stvari. Potem bomo vsi na jasnem. Nobena ne bo po nedolžnem trpela; vi, gospod Lokar, pa boste potem ukrenili, kar boste hoteli. Ali ni tako prav? Čemu brezuspešno prerekanje!

Lokar. To je res, to je res, priznavam.

Robert. Torej ste z mojim nasvetom zadovoljni in boste tako storili?

Lokar. Da! Bom.

Robert. S tem bo vsem ustrezno. Gospodična Vida, ali ste vi zadovoljni, da pride dr. Slemšek?

Vida. Sem. Pogledala mu bom lahko v oči...

Robert. In ti — Danica?

Danica. O, pa kako zadovoljna! Da pride vsaj moja nedolžnost na dan!

Robert. Dobro. Zdaj vas pa prosim skupaj: Bodimo nocoj veseli! Ne kažimo ni sledú kakega razpora na licu. Jutri bo vse jasno. Pojdimo gori! (Prime Danico za roko in gré.)

Vida (gré k očetu in ga prime za roko) Papá. (S tresočlm glasom.) Jaz res ljubim Slemška, res... toda, jaz nisem bila.

Lokar. Za danes tiho! Kakor smo se dogovorili! Danes nisem na nobeno hud! Jutrišnji dan naj odloči! (Odide za Robertom in Danico.)

Tretje dejanje.

Soba v graščini. Jutro.

Lokar (pride z ruto v roki ter jo skrbno ogleduje.) To utegne biti odločilno znamenje! Čigava je ta ruta? Daničina ali Vidina? Lahko se torej določi, katera je bila včeraj notri, še preden pride Slemšek. V strahu je gotovo popustila ruto.

Mara (vstopi.)

Lokar. Ali si ga dobila?

Mara. Sem.

Lokar. Pride li in kdaj?

Mara. Pismo je takoj odprl, takoj prebral in rekel, da pride.

Lokar. Dobro! Zdaj mi pa, Mara, povej, čigava je tale ruta. (Pokaže ruto.) Ti bolje veš.

Mara. (Ogleduje ruto.) Gospejina je.

Lokar. Ni res, to ni mogoče!

Mara. Kolikor morem jaz vedeti, rečem, da je gospejina. Saj so jo še nedavno imeli na glavi, predvčerajnjim, ko je bil dež in mraz.

Lokar. Ne, ne! Kako bi prišla ta ruta v spodnjo sobo, kamor nihče ne gre?

Mara. Tako je! Vidite! Gospejina je, gospejina. Ravno zaradi tega, ker ste jo našli v spodnji sobi.

Lokar. Tega ne razumem. Zakaj praviš: ravno zaradi tega? Jaz mislim: ravno zaradi tega — ne! Toda povej, kako misliš ti!

Mara. Zato, ker so bili gospa snoči v spodnji sobi.

Lokar. V spodnji sobi? Kdaj?

Mara. Jaz ne smem družega povedati.

Lokar (začuden.) Kaj —? Ne smeš —? Česa ne smeš povedati? Kdo ti je prepovedal?

Mara. Gospa sama.

Lokar (vedno vnetejši.) Kaj pomeni to? Gospa? Povej naprej! Po kaj je šla gospa v sobo, čemu, iz katerega namena, opravka... govôri!

Mara. Ravno tega ne smem izdati.

Lokar (zelo razburjen záse.) Bog! To ni mogoče. (Mari.) Jaz hočem, da poveš! Kdaj

je bila gospa v oni sobi? Popoldne? O mraku? Zvečer? Ali kdaj?

Mara. Ob vašem prihodu.

Lokar. Ob našem prihodu! (Sam záse, hodeč po sobi.) Ona? Ona? Neznosno! (Mari.) Pa zakaj? To mi povej!

Mara. Obljubila sem, da ne bom nikomur povedala. Ta doktor iz mesta se je dogovoril, da pride zvečer — —

Lokar. Doktor Slemšek? Dosti, Mara, dosti, Mara! Le pojdi. Drugo se pomenimo z gospo. Pojdi! (Mara odide.)

Lokar (sam.) Moj Bog! Ona, ona! Zdaj vem! Poslala je Vido meni naproti, da bi bila varnejša... Ali sanjam? O hudoba! Toliko let živim ž njo pokojno — in zdaj...! In s tako mladim človekom! Kaj naj storim? Tu je treba kazni, osvete, ljute osvete! A kakšne? Pozovem ga na dvoboj! Njo odpodim! Grem na ptuje! Moj Bog, kdo bi bil mislil kaj takega!

Berta (pride) Dobro jutro, Evgen! Kako si spal?

Lokar (se zadere.) Ne govori z menoj! Molči, nesramnica!

Berta (plašna.) Kaj pa je, Evgen? Kako pa govoriš, za Boga?

Lokar. Kakor zaslužiš. (Gleda proč od nje.)

Berta (stopi bliže Evgenu.) Evgen, kaj sem ti storila?

Lokar. Ne vprašuj! Vse vem! Razumeš, vse—é—é! Pojdi izpred mene!

Berta. Prej ne grem, dokler mi ne poveš, kaj sem storila!

Lokar. (Se obrne s slovesnim obrazom k nji) Povej resnico! Ali si bila ti snoči zvečer ob mojem prihodu v pritlični sobi z doktor Slemškom? Reci? dà ali ne!

Berta. Ti to veš! Seveda vsega ne veš!

Lokar (glasno) Reci samo — dà ali ne!

Berta. Dà, bila sem. Toda...

Lokar (zaupije.) Dosti, dosti! Nič — toda, nič — vendar! Dosti! Nezvestnica, ničemnica! Sramuj se! O, jaz nesrečnik!

Berta. Daj si vendar dopovedati!

Lokar. Dal si bom že dopovedati, a ne od tebe. temveč od njega, od Slemška. Saj skoro pride. Jaz mu posvetim.

Berta. Dobro! Le govôri z njim! Videl boš, da me napačno sodiš. Čujem stopinje! Morda so baš njegove. (Odide.)

Slemšek (vstopi.) Bog vas sprimi, gospod stotnik! Da ste mi zdravi! (seže mu v roko. Lokar mu jo hladno poda.)

Lokar. Sedite, gospod doktor! Par besedi! (Sedeta.)

Lokar (z resnim licem.) Gospod doktor! Izvedel sem, da zahajate k nam in sem bil vesel te novice. Z vašim stricem sodnikom, ki ga visoko cenim, sva se menila večkrat o vas in najboljše mnenje o vas sem imel jaz. Žal, da sem se takoj o svojem prihodu prepričal, kako sem se motil.

Slemšek (osupel.) Gospod stotnik!

Lokar. Le poslušajte me! Ko bi se bili vi zaljubili v mojo hčerko, ne bi rekel nič, a morali bi pošteno predme stopiti in se z njo zaročiti. Toda za mojim hrbtom shajati se ponoči...

Slemšek. (V zadregi vstane.) Gospod stotnik! (Proži mu desnico.) Odpustite! Samo enkrat v življenju sem govoril z vašo hčerjo ponoči pri omreženem oknu, in sicer snoči. Ali ste me videli?

Lokar. Počakajte, da beseda odleti! — Toda za mojim hrbtom (vedno glasneje) ponoči (še glasneje) shajati se z mojo (zapije) ženo! — Hudič vzemi — ne, tega ne bi trpel najpodlejši mož! Gospod Slemšek! Vi ste častnik, jaz sem častnik. Kaj je najina dolžnost, veste...

Slemšek (ves iznenaden.) Kaj! Kaj! Gospod stotnik! Jaz, jaz z vašo gospo? Ali se vam sanja? Ali se vam blede? Kdo pravi to? Jaz nikdar na svetu ne! Jaz nikdar! Kdo pravi to? Pokličite gospodično Vido! Ona vam lahko pove.

Lokar. Vida bo prišla in pričala zoper vas.

Slemšek. Nikdar ne! Tajiti ne sme in ne more. Tudi ji ni treba. Ravno danes sem jo prišel snubit, in sicer resno in slovesno, gospod stotnik. Pride naj!

Lokar (pikro.) Torej dobro! Pride naj. (Pokliče.) Vida!

Vida (pride).

Slemšek. Dobro jutro, gospica Vida!
Vida. (Ga ne pogleda v obraz. Tiho.) Dobro jutro!

Lokar. Zdaj govôri, hči! Saj veš, kaj smo se včeraj domenili! Ali si bila ti v oni sobi? Ali je tebe poljuboval gospod doktor?

Vida. Mene ne! Kakor sem včeraj stokrat rekla.

Slemšek. Vida, zakaj tajite? Ne bojte se! Danes sem vas prišel snubit s tako veselim srcem. Vse imam v redu. Le dovoljenja vašega in vaših staršev še potrebujem. Ako sva se sešla zadnji večer — to pač ni nič hudega — saj sem zmerom resno mislil z vami.

Vida. Z Danico morda, z menoj ne!
Slemšek. Vida! Kaj mi očitata! Z Danico?

Vida (jezno in odločno.) Nò, zdaj še vi tajite! Le tajite! Kar sem videla na svoje oči, tega mi nihče ne utaji. (Se hitro obrne in odide.)

Slemšek. Moj nebeški Bog! Kaj pa je to? Kaj se je zgodilo? Danico mi očita. To je preveč! Kako pridem do tega?

Lokar. Da bo stvar prav jasna, pride naj še Danica. Potem bova skupaj, gospod doktor. (Zakliče. Danica!)

Danica (pride).

Slemšek. Dobro jutro, gospica Danica.

Danica. (Ima roko v Robertovi.) Dobro jutro, gospod doktor. Kaj je, papa?

Lokar. Kaj je! Saj veš, kaj je. Ali ne veš, kaj smo se včeraj dogovorili. (V tem se Robertu Slemšek predstavi, kar prvi zelo prijazno vime)

Danica. O vem, že vem! (Slemšku.) Gospod doktor! Vedno sem vas čislala za moža. Zato lahko upam, da mi bode kot mož popolno resnico govoril. Ali ste me katerikrat v mojem življenju poljubili? Ali ste se katerikrat sešli z menoj ponoči na skrivnem? Oprostite, da vprašam tako naravnost! Prosim, povejte!

Slemšek. Ne! Nikdar ne! Bog mi je priča. Gospica Vida pa mi dela veliko krivico, ker mi kaj takega podtika.

Robert. No, vidite! Jaz sem vedel, da nima Danica nič pri tem. (Jo prime za roko).

Lokar. (Sam zase spredaj.) Torej je res. Res je. Ona je bila. (V tem se oni trije med seboj potihem menijo bolj zadaj.) O sramota! Tega si vpričo Roberta in hčerâ niti ne upam razpravljati.

Robert. No, zdaj je vse jasno. Sama zmota in domišljija! Zakaj ste tako potrti? Bežite, bežite?

Slemšek. Jaz sem svoje delo končal. Poln upov sem prišel sem, prazen grem domov. Takega vzprejema se pač nisem nadejal. Da bi Vida tako trdovratno tajila najin sestanek, tega si ne bi bil nikoli mislil. Kakor hoče, tako naj dela. Zbogom! Klanjam se, gospod stotnik, gospod Časl, gospica! Zbogom! (Odhaja).

Berta (nastopi. — Slemšku.) Gospod doktor! Vida vas čaka zunaj. Rada bi govorila še nekaj besed z vami v slovo, kakor pravi. (Slemšek odide).

(Lokarju.) Ti pa, ljubosumni Evgen, ná, beri to pismo! To pismo ti bode vse pojasnilo, kar zdaj tvoje čelo mrači. (Dá pismo, katero Lokar nezaupno vzame, odpre in bere).

Lokar. Kje si dobila to pismo?

Berta. To pismo je imelo čakati gospoda doktorja Slemška med omrežjem večerajšnji večer. A Mara ga je izročila meni. Ali ti ni še vse jasno. Hotela sem se prepričati, pride li Slemšek pod okno, in zato sem poslala Vido tebi naproti. A še bolj sem se hotela prepričati, kake misli ima ljubimec z mojo hčerjo. In čula sem iz njegovih ust, da jo misli snubiti precej, ko se vrneš ti domov. In prihodnjega svojega zeta sem vendar smela poljubiti. — Ha, ha, ha! Ali si hud? Kdo bi si mislil, da bi mogel biti ti ljubosumen name!

Robert. Prosim, dajte mi pismo! (Lokar mu ga dá, malo se smehljaje).

Robert. (Bere z Danico.) Dragi moj! Morala sem očetu naproti in se vrnem prepozno, da bi mogla še nocoj s teboj govoriti. Ne zameri! Drugokrat! — Tvoja Vida. (Vsi se zasmijejo.) Glejte, glejte! O, mene slutnje ne varajo. Ali vam nisem rekel, da je prišla Vida sanjarit pod okno.

Vida (vstopi. Zagleda pismo v Daničini roki in ga ji hitro in smeje vzame. Potem gre k Lokarju.) Papa! Odpusti mi, da ti nisem hotela vsega razodeti. Ali že veš, kako je bilo?

Lokar. Vem vse. No, bodi! Odpustim ti. Naravnost se najdalje pride. Zapomni si, Vida!

Slemšek (ki je vtem smeje govoril z onimi tremi, resno Lokarju.) Gospod stotnik! Kar sem prej mimogredé omenil, izjavim zdaj slovesno. Jaz snubim vašo hčer Vido, ki jo že dalj časa iskreno ljubim in jo bom vedno ljubil.

Robert. (Se smeje.) Tako, tako! Lepo se končava. Za dežjem mora solnce vziti. — Čestitam, Vida!

Lokar. Jaz ne branim. Veselo novico pa morem šele zdaj povedati, ki sem jo prinesel s seboj. Vaš stric, gospod doktor, mi je sporočil, da ste njegov glavni dedič, ako vzamete mojo hčer.

Robert. Hura, hura! Ali ste čuli? Kako se vse to lepo končuje! Še jaz imam Danico zdaj rajši!

Slemšek. (Prime Vido za roko, ter jo pelje pred Lokarja in Berto.) Torej je vaša hči moja. (Vidi.) Torej si moja.

Robert. Poljubita se no!

Slemšek. (Vidi.) Poljubi me! (Skloni se k nji in se odmakne.) Čakaj! Pogledati moram prav natanko, če si prava. — Dá, prava si, Vida si! (Jo poljubi).

